

32. szám. Augusztus 6. 1868.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:

SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:

EMICH GUSZTÁV.A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetek a **kiadóhivatalba** (Barátok-tere 7-dik sz.)
 a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
 levelekben intézendők.

PEST, 1868.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV
 M. AKAD. NYOMDÁSNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Duka Tivadar.“ — „Menj ki az erdőbe.“ Költemény. *Dalmady Gyözőtől.* — „A kedélyes ellenség.“ Elbeszélés a közelmúltból. *Abray Károlytól.* — „A bécsi cs. kir. állományomda. Közli: *Balkányi Gyula.* — „Párisi képek.“ (Folytatás.) *Radó Bédtől.* — „A céhek különösen hazánkban.“ *Sipos Somától.* — „Vérszegénység.“ — „Egy hét törté-

nete.“ *Vadnai Károlytól.* — „Vegyes közlemények.“ — „Irodalom.“ — „Szerkesztői üzenetek.“ — „Ujdonságok.“
Képek: *Duka Tivadar.* — *A Notre-Dame templom.* — *A Panthéon.* — *A börze.* — *A Viktoria-út.* — *A Concorde-tér.* (A „Párisi képek“ című cikkhez.) — *Illusztrációk az új adótörvényhez.* *Rajzolta Jankó János.*

Irodalom.

— (*Heckenast G. kiadásában*) a következő művek jelentek meg közelebb:

1. „*Virágregék*“, Tompának ismert gyönyörű költeményei, melyek most már negyedik kiadást értek és díszesen vannak kiállítva. Ár 2 frt 50 kr.

2. „*Gyógyászati vényszegély*“ Dillinger után, Purjesz Károly. Ár 1 frt.

3. „*Ó és újtestamentumi bibliai történetek.*“ Népiskolai kézikönyvül írta Tobak Benő ref. tanító. Ár 25 kr.

Szerkesztői üzenetek.

— *Kolozsvártt:* P. B-nak „Dr. Lewis, az angol nyelv tanára a pesti k. egyetemen“ címmel irandó a levél.

— *Sz. Régenbe:* H. J-nak. Nyeműekkel el vagyunk látva hosszú időre.

— „*Pályakép*“ G. K. Nem közölhető.

A kiadóhivatal üzenetei.

A „*Honvédalbumra*“ több reklamációt kaptunk. Újólaj kijelentjük t. előfizetőknek, hogy e nagy könyv fizetése, kötése és szétküldése csak lassan történhetik. Ezért türelemre kérjük mindazokat, kik még nem kapták meg. Szétküldözése megtörténtül lapok után tudatja a kiadóhivatal, s csak azután kérjük a netán elmaradt példányát reklamálni.

Ujdonságok.

* (*A Beniczky-féle rejtélyes ügy*) kiderítőjének a pesti honvédegylet 1000 frtnyi jutalmat szándékozik kifizetni. Ez összeget adakozás útján óhajtják összegyűjteni, s Horváth János ezredes és alelnök fölhívást is intézett már a volt honvédekhez. A küldemények Dulovits Ernő központi választmányi jegyzőhöz (kerepesi út 69. sz.) küldendők. — E megfeythetlen ügyben ezek az újabb s érdekeseb adatok: A budai Krisztinaváros egyik házában már több ízben kutatást tartottak, de eredménytelenül; a szemközti házból azonban arra figyelmeztették a hatóság embereit, hogy mintegy két hét előtt ama gyanús házba több napon át láttak ki-be menni embereket, a mi aztán egyszerre megszűnt; erősitették, hogy ők rá ismernének a ki-bejárókra. De érdekesbök az Új-Pestről szólók, hol Beniczky Lajos unoköcse, B. Antal a jegyző, s ennek cseléje m. hó 29-dikén este 10 óra után hallotta, a mint valaki a jegyző lakása előtt egy számonlyon keresztül bukott. Hirtelen ajtó nyitott, kezében gyertyával, s egy karcsú, világos ruhába öltözött férfit látott, hosszukas arccal és bajusszal. A férfi, kinek a gyertyavilág arcára esett, s kit a szolgáló talán újból fölismerne, elszaladt s gyorsan eltűnt a még nyitott kapun át. A házi kutya ekkor nem ugatott és másnap beteg volt, nem akart enni, alkalmasint bódítót kapott. Ugyancsak másnap reggel a szolgáló egy cédulát talált az ajtó előtt, melyre írónnal ez vala írva: „Beniczky (Antal) úr! Ha Beniczky Lajos hullája fölkeresésével föl nem hagy, kénytelen lesznek önt is láb alól eltenni, hogy többé ne alkalmatlanokdhassek. Szolgáljon ez óvásúl.“ Aláírás helyett egy

nagy görbe vonal. Az írás láthatóan ferdített, de egy-két szó rendszabályosnak látszott. Fél óra múlva Megyeren, Beniczky Lajos lakása ablakán kocogtattak, de a benn lakók nem ügyeltek meg, hogy ki volt, csak másnap emlékeztek rá. Beniczky Lajos kutyája „Tixl“ szintén beteg lett. Ugyanazon éjjel az újpesti közúti pálya egyik öre két embert látott, kik a pályaudvaron átsietve, kérdésére azt felelték, hogy Pestre sietnek. — Beniczky Lajos számára egy új állomás volt biztosítva, s benső barátjainak egyike figyelmezteté, hogy új állomásával nehezen fér össze a honvédegylet elnöksége, erről tehát mondjon le. Erre ő titoktartás kérése mellett azt válaszolá, hogy nem mond le most, mert augusztus hóban ugyis közgyűlés lesz az országos honvédegyletnek, s akkor azon javaslatot teendi, hogy miután a honvédelmi törvényjavaslat elfogadtatott, a honvédség visszaállítatott, két honvédség pedig nem állhat fenn, oszoljanak fel a honvédegyletek. E nyilatkozat eddig titokban is maradt, de az illetők azért, hogy tán könnyebben nyomra vezethet, nem tartják többé szükségesnek a titoktartást. Végül megemlítjük, hogy Beniczky Lajos édes anyja él, közel 90 éves matróna, s csak egyszer mert fia után tudakozódni.

* (*A magyar történelmi társulat fogadására*) Kolozsvárt alakult bizottmány már tevékeny a leendő nagygyűlés érdekében. Felhívást bocsátott ki az egyesekhez és hatóságokhoz, hogy a történelmi és régészeti beccsrel bíró érdekesebb tárgyakat és okmányokat küldjék be a gyűlésre, melyek a muzeumtisztviselőség felügyelete alatt közszemlére lesznek kiállítva. Meg lesznek a csa-

Negyedik évi folyam.

32 szám.

Augusztus 6-án. 1868.

Duka Tivadar.

Lapjainkban mindig készséggel s célzatosan közöltük azon jeles honfitársaink élete s működése ismertetését, kiket végzetük a haza határain túl, messze országokba sodort, részben tanulságos példát óhajtva nyújtani az ily ösmertetésekben, részben szellemi összeköttetésünket akarva fön tartani azokkal, kik bár tőlünk távol, de velünk együtt buzogtak szülő-földünknek a szellemi s anyagi téren való fejlesztésén.

E honfitársaink, kiket részint a kényszer, részint ismeretszomj tartott tőlünk távol, politikai életünk felszabadultával lassanként legnagyobb részben már visszatértek közénk. — Van

azonban egy hazánkfia, kit tán mindnyájánál messzibbre sodort sorsa, ki maig is Ázsia keleti részén szerez tapasztalatokat, s ez *Duka Tivadar*. Ez alkalommal ezen szerény tudósunkat és érde-

mes hazánkfiát szándékozunk olvasóinknak bemutatni.

Duka Tivadar 1825. június 25-dikén Sárosmogyében, Dukafalván régi nemes szülőktől született. — Tanulmányait 1834—1843 közt az eperjesi protestáns és a sáros-pataki reform. kollegiumban kitünő sikerrel s némely kitüntetés közt végezte, ezután pedig 1845. évig az eperjesi kerületi táblánál joggyakornokoskodott, s egy évvel később Pesten ügyvédi oklevelet nyert.

Duka Tivadar.

Az 1848—49-diki idők viharát is magával sodorta s ide vetette, mely viharok szomorú lezajlása után, roncsolt egészsége

helyreállítása végett a gräfenbergi fürdőbe sietett. Jövendő életpályájának eszméje itt fogamzott meg elméjében.

Hosszas bujdosás után Drezdába utazott, hol

Ukermann Lopresti bíróné honleányunk s a szász királyné udvarhölgye pártfogásába vevén őt, a párisi követ figyelmébe ajánlotta s Párisba juthatását elősegítette.

Duka Párisban az orvosi tudományokat szándékozott hallgatni, azonban az egyetem akkori dékánja, a Bocarmée-per óta világhírűvé lett Orfilo tanár, a menekült ifjútól osztrák engedély előmutatását követelte s így szándéka kivitele elé akadályt gördített.

Londonba ment tehát át, hol sok s nehéz küzdelem után 1850-ik októberében a „Mechanics Institution“-ban a német nyelv tanárává nevezeték ki, s mert ekkor már az angol nyelvet is értette, a fiatal tanár az orvosi iskola növendékévé is beíratta magát.

Midőn okleveles orvossá lett, egyik tanára édesatyjával, sir Pollack György volt kelet-indiai tábornokkal megismerkedvén, ez azon ajánlatot tevén neki, hogy vállaljon orvosi állomást az indiai angol hadseregénél.

Ez ajánlat inyére volt Duka vállalkozó szellemének s azért csakhamar letévén a katonai vizsgákat, már 1853 végén elhagyta Londont s a földközi tengeren s a szuezi földszoroson keresztül Keletindióba, Calcuttába sietett, hova 42 napi út után ért, honnan Tipperába, a Ganga-folyam torkolatában fekvő városba rendeltetett.

Keletindióban mind az angol kormány, mind a tudományok érdekében hasznosan működvén, több oldalról érte kiténtetés és magyar tudományos akadémiánk is tagjául választá. 1863 ban roncsolt egészsége helyreállítása végett a kelet-indiai vizek szigetein utazásokat tett s átjött Európába is, hol 15 évi távollét után végre meglátogatta hazáját is.

Duka még mint orvosnövendék, Londonban megismerkedett a bájos Taylor Annával, egy angol főpap leányával s azt eljegyezte magának; Taylor Anna 1855-ben orvos fivérével Duka után utazott Calcuttába s ott össze is kelték. 1856-ban a nyomasztólag ható indiai hőmérséklet miatt haza küldé nejét s ekkor egy kis leányu útközben a Verestengeren meghalt.

Duka Tivadar anyai nyelvén kívül beszéli a latin, német, szláv, francia, angol, hindosztáni, olasz, arabs és persa nyelveket s a Calcuttában székelő ázsiai tudós társaságnak ő a második magyar tagja. E társulat első magyar tagja, tudvalevőleg, Kőrösi Csoma Sándor volt, kinek élete s működésére vonatkozólag Duka igen bőcses kiégészítő adatokat küldött a magyar akadémiának, melynek értekezéseit a keletindiai járványokról s az ottani éghajlatról szóló munkálatával is gazdagította. Tőle, ki állatkertünk iránt nagy érdeklődéssel viseltetik, e hasznos közintézetünk gyarapodását is reméljük, annál inkább, mert annak részére két fehér elefántot is ígért küldeni. Nemzeti muzeumunk természettani osztálya sok bőcses küldeményt köszön neki.

Duka ezelőt két évvel ismét meglátogatta hazánkat, s pedig neje és mintegy két éves fiacskája kíséretében, ki akkor csak az angol és hindosztáni nyelvet (ez utóbbit a eselédektől tanulva meg) beszélte. Dukát ez idő óta személyes ismerőseink közé lehetővén szerencsénk sorozni, a benne régóta ismert tudományosság mellett alkalmunk volt egyszersmind egyénisége apróbb szeretreméltó tulajdonságait, különösen igénytelen szerénységét is becsülnünk.

Menj ki az erdőbe.

Menj ki az erdőbe, hol a rigó füttyöl,
S a pintyöke hangja csendül meg messziről,
Melletted hirtelen megszólal a kakuk,
Amott csalogány zeng, itt a gerlice bűg,
A fűben zöld bogár közeledik feléd,
Kék virág veti rád tiszta tekintetét,
És a szent homályban, mit a fák árnya vet,
Láthatlan tündérek emlegetik neved.

Menj ki és pihenj meg! Ottan majd megtudod,
A szegény embernek mennyi vigasz jutott,
A természet mi jó, a világ mily igaz,
Mily hiába való az aggdóság, panasz;
Nehéz terhe alatt mint éledez a szív,
A legkisebb bokor élni, szeretni hiv,
Mennyivel boldogabb, ki remél, vár, eped,
Mint a kinek csupán veszíteni lehet!

Dalmady Győző.

A kedélyes ellenség.

(Elbeszélés a közelmúltból.)

Némely érdemes százsz atyafiak barátsága igen ismeretes a 48-as időkből.

Míg a magyar seregek elől minden élelmi cikket elrejtettek, s még pénzért is megtagadták a legszükségesebbeket, addig vitéz barátaik és szövetségeseik tiszteletére városaikat világították ki, s ünnepélyes lakomákat rendeztek.

Különben a szokásos tiszteletet nem tagadták még a „Rebellen Gsindeltől“ sem, ösapáiktól örökölvén ama hagyományos politikát, hogy a hatalomnak hódolni kell.

Ha jött a magyar sereg, kitűzték a nemzeti zászlót, a polgármester a circumspectus tanács élén kalaplevéve tisztelgett a hadtestparancsnok előtt, esedezvén mély alázattal, hogy a háború véghetlen inségétől nyomorgatott várostól, melynek lakói csaknem éhhalállal küzdenek, ne méltóztassék megvonni ismeretes nagylelkűségét, nekik semmijök nincs, a sok keresztül-kasúl vándorló csapatok már mindenükből kiélték őket, éléskamráik üresek, istállóikból minden barmot elhajtottak, nincs egyetlen csirkefű udvaraikon, mindent elzsákmányoltak már tőlük, csak pusztá, nyomorult életüket hagyván meg; szegényebbek az utcai koldúsnál.

A lovagias magyar parancsnokok közül nem egy akadt, ki csaknem könyeket hullatott atyánkfiaiinak e valóban siralmas és szomorú helyzetet fölött.

Mert a magyar halálig küzd a csatatéren ellenével, a legyőzöttel és meghódítottal megosztja vagyonát, kincsét, utolsó falatját.

Igy tett a magyar századok óta; az egész világ magasztalja lovagias erényeit.

Február hó első napjában, az 1849-ik évben, Szilágyi alezredes volt Medgyesén csekély számú őrséggel.

A százsz atyafiak látszólag a legnagyobb tiszteletet tanúsították a magyarok iránt, úton-útfélen köszöngettek mindenkinek, még a közvitéz uraknak is, a polgármester kéretlenül mindennap elment az alezredes hadtestparancsnok úrhoz, mély alázattal kérvén további rendeleteit, melyeket bizonyára a legnagyobb készséggel s teljes szívből örömmel fog végrehajtani.

Arról azonban nem tehetett a loyális polgármester úr, ha az alezredes úr rendeletei többnyire olyanok voltak, melyeket jelen igen szigorú kö-

rülmények között, fájdalom, a legjobb akarat mellett sem lehetett teljesíteni.

Február 8-án korán reggel szokás szerint szintén ellátogatott a polgármester úr az alezredes úrhoz.

— Az alezredes úrnak sürgős teendői vannak, mondá az előszobában álló napos tiszt a polgármesterhez, e pillanatban senkit nem fogadhat el.

— Mitsem tesz, válaszolt ez, tehát várni fogok.

— Oda benn épen hadi tanács van, meglehet, kissé soká fog tartani, talán ha méltóztatnék később szerencsételni, szolt tovább a tiszt udvariasan.

A polgármester az egészből csak a haditanácsot hallotta, ravasz arcán pillanatra az öröm fénye lobogott föl, de melyet csakhamar ismét szokott álcájával fedett el.

— Hadi tanács! sohajta föl — szentséges isten, talán ismét csata színhelyévé lesz szerencsétlen városunk.

— Nem tudom! felelt a tiszt szárazon, az efféle titkokat nem szokták reánk bizni.

Fiatal, alig 17 éves ifjú volt a hadnagy.

— Önök bizonyára védeni és oltalmazni fognak bennünket, nemde főhadnagy úr?

— Csak hadnagy vagyok: a beszercei csatában maga Bem apó nevezett ki.

— Vitéz nemzet! hatalmas nemzet! kiálta föl a polgármester; ha ők akarják, nem sokára messze úzve lesz az ellen e hon határiból.

— Adja isten uram!

— Bizonyára úgy lesz, hisz önöknek hatalmas seregök van, legalább 50—60 ezerre becsülik.

A hadnagy jó kedvűen nevetett.

— Az ám, a betegekkel együtt, kiknek száma legalább 10 percent, nem tehet többet 15—20 ezernél.

— Lehetetlen! hisz csak itt városunkban van legalább 5—6 ezer.

— Bizony nagy számmal kellene őket szorozni, hogy ennyit kiüssenek! . . . Legfőlebb 1500.

— Óh jéh! hihetetlen, én lovast is gondoltam körülbelül ennyit.

— Egy század az egész, mire is több ahoz a pár ágyúhoz.

— Dehogy? mi azt hittük, hogy 10—12 ágyúk is van.

— Jó is volna, két darab 3 fontos, ehhez sincs elég municiónk.

— De csak itt a szomszédban valahol van valami biztos segély, mire minden pillanatban számolhatnak?

— Igazságunk érzetén és istenen kívül aligha egyébre.

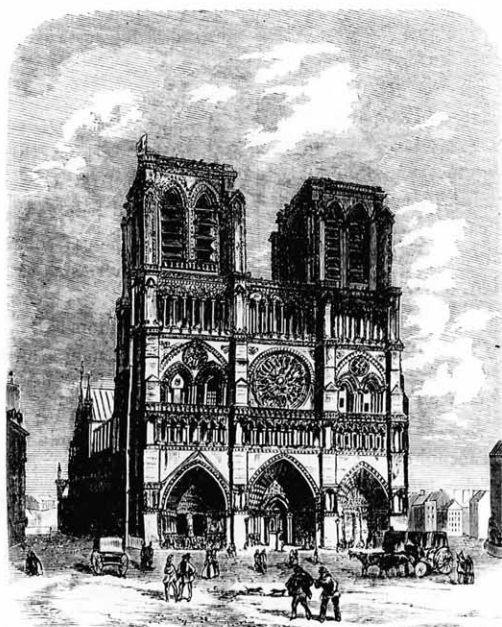
A polgármester ur e beszéd után, látva, hogy a haditanács csakugyan kissé sokáig tart, nagy

— Siessen ön, sürgeté az elválás pillanatában, mitől se tartson, ezek itt épenséggel nem gyanakodók, ön gyorsaságától s készségétől függ, hogy gyűlölt elleneinktől mielőbb megszabaduljunk.

Miután ekkép az ügyet is, a mint illet, rendbe hozta, sietett vissza a parancsnok úrhoz.

A haditanács tagjai épen belépte pillanatában oszlottak szét.

— Örvendek, hogy van szerencsém! szólt az

A Notre-Dame templom. (A „Párisi képek“ e. cikkhez, az 503 l.)

alázattal ajánlotta magát, igérvén, hogy nem sokára vissza fog jönni tisztelegni.

— Tehát csak 1500-an vannak! suttogá, midőn az ajtót behúzta maga után; hm, a kópék! pedig 4000 emberre rendelték szállást, no ezt igen jó volt megtudni, a vitéz báró úr, mint hallom, a szomszéd Erzsébetvárosban van, mindjárt megízenem neki, hogy nagyon jó lesz, ha méltóztatik szándékolt körútjában mihozzánk is belátogatni.

A városházához érkezve, tüstént hívatta a főrendert, aztán soká titkosan beszélgetett vele.

alezredes a belépőhöz, épen kéretni akartam.

— Tessék parancsolni ezredes ur. Az udvarias városfőnöknek szokása volt mindenkit egy egy ranggal magasabb címmel tisztelni meg.

— Tisztjeim panaszkodnak, hogy vitézeink állapota türehtlen, még pénzért sem kapnak semmi szükséges élelmi cikket.

A polgármester úr fájdalmas arccal válaszolt:

— Mindnyáján egyiránt érezzük ezredes úr a háború végtelen nyomorait.

— Nincs hús, nincs kenyér.

— Ki vagyunk élve, ki vagyunk fosztva, rabolva mindemből.

— Még betegünk sem nyerhetnek megkívántató gyógyszereket.

— Az utak veszélyeztetek, el vagyunk vágva a világtól közlekedéstől; honan hozatnánk, midőn egyetlen fillérrel sem rendelkezhetünk!

— Vannak, kik ellenkezőt állítanak: hogy a lakosság jöttünk hírére a hogyek közé hajtja minden jószágát.

— Azt ugyan elég meggondolatlanul tenné, román testvéreink aligha beszámolnának még csontjával is.

— Hogy a gabonát föld alatti titkos vermekbe ássák el.

— Ilyen raktárakat nem ismerek; utcáink, me-

ugyan meg nem menekszik a száraz fától, he he he!

Másnap kora hajnalban futár zavarta föl az alezredes urat álmából, jelentvén, hogy az ellenség Erzsébetváros felől közeledik.

A dobok pörgöttek, a trombiták harsogtak az utcákon, a kis sereg csakhamar csatakészen vonult a város elibe.

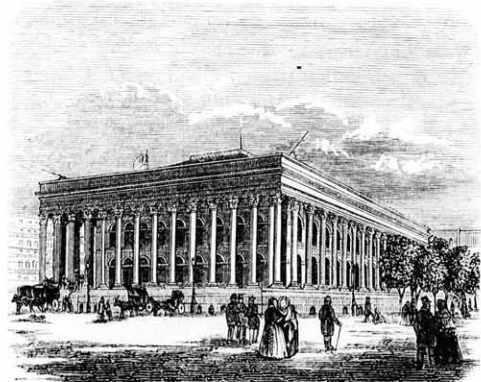
B. Heydte megértvén elleni csekély számát, nem akará elmulasztani az alkalmat, hogy egy-egy több babét fűzzön diadalai borostyánkoszorijába, s elfogadta a hű medgyesiek meghívását.

A csata sorsa ismeretes, a maroknyi magyar sereg heves s makacs harc után kénytelen lön Medgyesről olvonulni.

A Pantheon.

(A „Párisi képek“ e. cikkhez. Szövege az 503. lapon.)

A börze.

lyok telo vannak koldusokkal, kiket jobb időben a város élelmezett, ezzel egészen ellenkezőt tanúsítanak.

Az alezredes végtére is kénytelen lön elhinni, hogy moró rágalom, mit egyik vagy másik tiszt a szász atyafiakról mondott, melynek alapja nagyon kimagyarázható azon általános ellenszenvből, melylyel e faj iránt a magyarok közül oly sokan viseltetnek.

— Nincs okom szavai őszinteségében kételkednem polgármester úr, a viszontlátásig! szólt a parancsnok meghajtva magát.

— A viszontlátásig! he he he! nevetett oda kívül a polgármester, akkor lássalak benneteket, mikor a hátam közepét, hanem ha megtudom, hogy ki volt az a gazember, ki bennünket elárult, az

Volt öröm a hű városban, csaknem minden házon osztrák és szász nemzeti zászló lobogott, a polgárság ünnepi öltözetben ment a győztes vezér elé, a polgármester ékes szavakban üdvözlé a vitéz hős parancsnokot, ki barbár elleneiket elűzte tőlük, Hermannhoz hasonlítva szónoklatában, ki egykor a nagy német nemzetet fölszabadítá az idegen rabszolgaság járma alól.

— Vivát! hoch leben! hurrah!

Volt öröm, lelkesedés, a koldusok pillanat alatt gazdagokká lőnek, minden kémény füstölt, minden konyhán sült, főtt a lakoma a vitéz vendégek ellátására.

A fővezér és környezete tiszteletére nagyszerű diszostélyt rendeztek, melyre a város notabilitásai mindnyájan meg voltak hiva, este a várost kivi-

lágították; a koldusok ablakai fénytengerben usztak.

Az összes lakosság örömmünöpet ült, még az az egy-két szegény magyar is, ki ez idegen faj közt telepedett le, de érzelmeit hazája s nemzetsége iránt itt

is mindig hiven megörzé, kénytelen lön a közörm-ben legalább látszólag osztakozni, s a megparancsolt önkénytes kivilágításban részt vonni.

(Vége köv.)

Abroy Károly.

A bécsi cs. kir. államnyomda.

A bécsi cs. kir. államnyomda csak 1804 óta áll fen, s kezdetben kicsiny volt. Az államnyomda eleinte körülbelül 30 kézi faszajtóval, 7—8 szedővel, 40—50 nyomtatóval, 5—6 betüöntővel, és egynehány ügyvezetővel, mint technikai felügyelőkkel, működött. Az intézet története 1841-ig mi érdekel sem bir.

Az államnyomda új korszaka, 1841-ben kezdődik, midön Auer Alajos vezetőjét nyerte; e jeles férfi eredetileg, mint Franklin, nyomdász volt, és az államnyomda igazgatójává történt kinevezésekör a linci kerületi tanodán az olasz nyelvet tanította; egy emlékirat által, melyet akkoriban a kormányhoz benyújtott, s melyben nézeteit fejtegette, mikép kellessék egy államnyomdát berendezni és vezetni, Metternich figyelmét magára vonta.

A bécsi cs. kir. udvari és államnyomda, mint most ismerjük, nem könyvnyomda a szó közönséges értelmében véve, hanem tudományos technikai intézet, mely a rajzoló és sokszorozó művészet minden ágát magában foglalja.

A cs. kir. államnyomda, többszöri építkezések által öt emeletnyi magasságu helyiségeiben, először is a typographiai (könyvnyomdai) osztály tűnik szembe, mely a hivatalos nyomtatványokat, az állam hitelpapírjait és a bécsi cs. tudományos akadémia emlékiratait s. a. t. állítja elő; birja továbbá a szükséges technikai és tudományos eszközöket a föld összes ismeretes nyelveiben — melyek irodalommal bírnak — könyveket nyomtatni, és azokat az illető népek izlése szerint kiállítani. A technikai eszközökhöz számítandó 48 részint kettős, részint egyszerű gőz és 52 vas kézi sajtó, számos kiképzett betüszedő, korrektorok és művezető, kiknek némelyike nyelvismeretinel fogva tudósnak is nevezhető.

A betüöntőde osztályában mindig 60 szomély foglalkozik új betük öntésével. A meglevő betük sulya, csak ausztriai és magyarországi 600 féle és nagyságu írásjelekben, valamint 120 féle idegen nyelvű betükben 350,000 font; 50,000 betüt számítva egy mázsára, — körülbelül 175 millió betü.

Az évenkénti papirhasználat a legutóbbi időben 200,000 rizsmúra ment, — oly mennyiség, melyről ugy lehet fogalmunk, ha megemlítem, hogy ha ezen papirt ivenként egymásra raknók, 50,000 lábnyi magasságu oszlopot lehetne felállítani.

A fa-, réz- és acél-metszés osztályában 2 művezető 20 segéddel foglalkozik. A réznyomdában 3 művezető, 54 nyomtató és 24 sajtó működik.

A lytographiai (könyvnyomdai) intézetben 2 művezető, 17 rajzoló és vésnök, 88 nyomtató és munkás, valamint 41 kősajtógép foglalkozik.

A betüöntés, galvanoplastika és galvanographia osztályában egy művezető és 20 munkás dolgozik, bir 1000—17,000 négyszögűhüvelknyi készlettel, a milyen nagyságuakat a világ egyetlen egy galvanoplastikai intézetében sem találhatni.

A fényképészeti osztályban egy művezető 15 segéddel dolgozik, el van látva 12 készülékkel negatív képek, és 40 készülékkel positiv képek előállíthatására.

Ezen osztályokon kívül van az intézetben könyvkötő-műhely 90 munkással; továbbá asztalos műhely, vegyészeti műhely és több más intézet, mint szárító terem, papírraktár, kiadó s. a. t. Az intézet összes személyzete több mint 900 főre megy, mely számban, a sok művész és mesterember, ki az intézetben kívül dolgozik az államnyomda részére, befolgalva nincs.

A mi az államnyomda célirányos berendezését illeti, megemlítenő, hogy az összes gőz sajtók, egy 20 lóerejű gőzgép által hozatnak mozgásba, a felesleges gőz csövekben — melyeknek hossza 1000 láb — vezetetik az intézet összes műhelyeibe, hol fűtésre használtatik, a gőzgép egyszersmind meleg és hideg vizet hajt a roppant épület minden termébe. A világitás 7000 gázlánggal történik, a gázcsövek hossza 5000 láb; az igazgató dolgozószobájából réz szó-csövek mennek az intézet összes helyiségeibe, úgy hogy az igazgató képes minden pillanatban az osztályfőnökökkel közlekedni, anélkül, hogy szobáját elhagyná.

Mily egyszerű az intézet, kitűnik abból, ha megemlítem, hogy az államnyomda által „Sprachenhalle“ című művében a többi között a Mi-

atyánk 608 nyelvben és szójárásban latin betűkkel, továbbá ugyancsak a Miatyánk minden nyelv-sajátságos 100 féle írásjeleivel, a római propaganda iratai 23, Bodoni oratio dominicája 28 féle írásjelekben van lenyomva.

Ezt az intézetet is nagy részben Magyarországból adó utján kisajtott pénzünekből tartották fenn, viszonzásul azonban belőle kaptuk Bach uram Reichsgesetzblattjait.

Közli: **Balkányi Gyula.**

P á r i s i k é p e k

(Boulevardok. Művelt nép. A napoleoni építészeti. Az utcák élénksége. Francia jellem A nők gyári munkája.)

(Folytatás.)

Feltűnő az a tarkaság, melyet a boulevardok nyújtanak: egy csomó sétálgató katona, kik ráérnek bámulgatni s szivarozni, futkározó divatárusnők, siető üzletemberek, mosolygó virágáruslánykák, kiabáló s targoncájukat toló zöldeges és gyümölcsös asszonyok, mindannyi mozgó piacok, mindent kilo számra árulva, a hirdetések polyvakint szóró hordárok, a cocotte-ok, lorette-k, más könnyűvértű nők s dandyk egész raja, néhány ácsorgó naplopó, egy galilei bölcös nyugodtságával gondolkodva az itt körülte forgó földről, emlékező tehetsége sehogy sem juttatván eszébe, mi volt a reggeli, s képzelődése nem gyaníthatván, lesz-e ebéd? a végtelen sok kocsi és omnibusz, kiabáló konduktoraival, kék zubbonyos munkások s hófehér főkötös és kötényes ifjasszonykák, sétáló házaspárok, kik valamely süteményes bolt előtt megállva, a mézes hekek édességein kívül a cukros nyalánkságokat is megkivánják; a kirakatokat néző gyermekek s Hugo Viktor apró, fürgé gaminjai. Ez a sok elem a legfestőibb csoportokban elegyedik össze.

tud, mert nem voszi igénybe, ellenben képzelődése óriási, kedélye gyermeket, testmozgása fürgé s eleven, mintha mindnyájan gyermekek volnának. Dologban kifáradt munkások nagy örömmel ragadják meg az alkalmat, ha valami sétáló uri embernek a boulognoi erdőben vagy a város határán kedve jó velük lapdázni, az omnibuszok konduktorai macskagyorsasággal teremnek a földéleten s az örök mozdonyt képviselik. Ily gyors emberek más nemzetbeliek közt nagyon kevesen találkoznak. Nincs nagyobb ellensége az unalomnál, s Béranger élénken festé e szörny hatását a párisira:

Lorsque l'enfer pénètre dans mon fort,

Priez pour moi, je suis mort, je suis mort.

(Ha az unalom lép meg, imádkozzatok értem, mert akkor meg vagyok halva.)

Megfejtül: e tulajdonok, mily tüzzel gyult forradalmakra, s kifáradva, miként hajtá alá nyakát egy hatalmas császár igájának.

Első a csatában, de első a megfutamodásban is. Az élénkség jól áll kis természetű. Évről-évre nagyobb azok száma, kik nem ütik meg a katonamértéket, vagy betegség miatt nem vétethetnek sorozás alá. És ez nem véletlen játéka a természetnek, hanem kifolyása a mostani társadalmi viszonyoknak: a nők gyári munkája és a férfiakal egyenlőn terhelhetése. Innen a beteges, elgyöngült anyák s a fejletlen, egészségtelen magzatok. A nőket meg kellene kimélni az őket elcsigázó munkáktól s az eszéyles kormány észrevohotné, hogy gyöngő anyák erőltén apákat szülnek s a katonaság jövője nagyban hanyatlík. Vagy ugy gondolkodnak, hogy az ágyutíznak ily nemzedék is jó? Ily következményeknél fontos kérdés a női emancipáció — a mint azt nevezik. A természet maga kijelöli a két nem utját s megboszulja magát, ha túllépi a határt.

Mint az irodalom vívmánya s a műveltség kisdéd templomai, a boulevardokon számtalan az újságáruló kis házikó, épen egy szék helyét foglalva el. Estefelé körülálldogálják a rendes vevők: az iparos osztály s a munkások. Azért is leginkább néplapokat árulnak. Ezrivel árulják a Figarót, vagy a sou-s Petit Journal-t. Itt láthatni művelt munkásokat, kik nem csak kenyérrel élnek, s ha kék zubbonyt nem öltenének magukra, beszédjük után iskolázott embernek tarthatnók; és ez mind a színház eredménye. Itt tanul finom bánásmódot, s udvariasságot s helyes társalgási módot. Inkább nem eszik, de színházba olmegy. „Panem et circenses“ ez a jölszó, s ha a római nép csak ennyit kívánt, ugy Napoleon igen boldoggá teszi a párisiakat.

Hanem a francia csakis külsőség cifra: de mag nélküli gyümölcs. Itélő tehetsége létéről nem igen

II.

(Páris nevezetes építményei. Magyar viselet Párisban. Ambassadeur d' Hongrie.)

Páris építőitől szólni s azokat leírni csak vastag kötetekben lehetne; mindegyik építőről egy-egy füzet lenne írható. A vezető kalauzokban is csak rövid áttekintést nyerhetünk. Itt minden kőnek meg van a maga története.

Csak egy hirtelen áttekintés a nevezetesebb építményekre:

A Notre-Dame-ot a romantikusok királya: Hugo Viktor tette világhírűvé hasonímú regénye által. A templom, mely Páris szívében a citén fekszik, több 700 évesnél s a goth styl remeke. Tetejéről belátni az egész Párist, mely az alatt, a templom mellett folyó Szajnál a legmeglepőbb képet nyújtja az idegennek. Kár, hogy ez a Szajna oly keskeny, csak egy negyede, legföljebb egy harmada a Dunának. Már nálunk egy kissé nehezebben menne 27 hidat építeni Pest és Buda közt.

Mint hogy a citén vagyunk, nézzük meg a többi látnivalókat.

Itt van a palais de justice, (törvényszék.) II. Henrik idejéig királyi lak volt s később a parlament ülés helye, most törvénytörvényes terem. A tárgyalásra szabadon bemehetni. Középen vörös lepelben ülnek a bírák, fekete talárban a közbíró, két oldalt az esküdtek padjai. Szavazás előtt az elnök névszerinti felszólítására egyenkint felállnak s három ujjukat feltartva, mondják: a „je juro“ (esküszöm) szót. A berendezés elmés és célszerű.

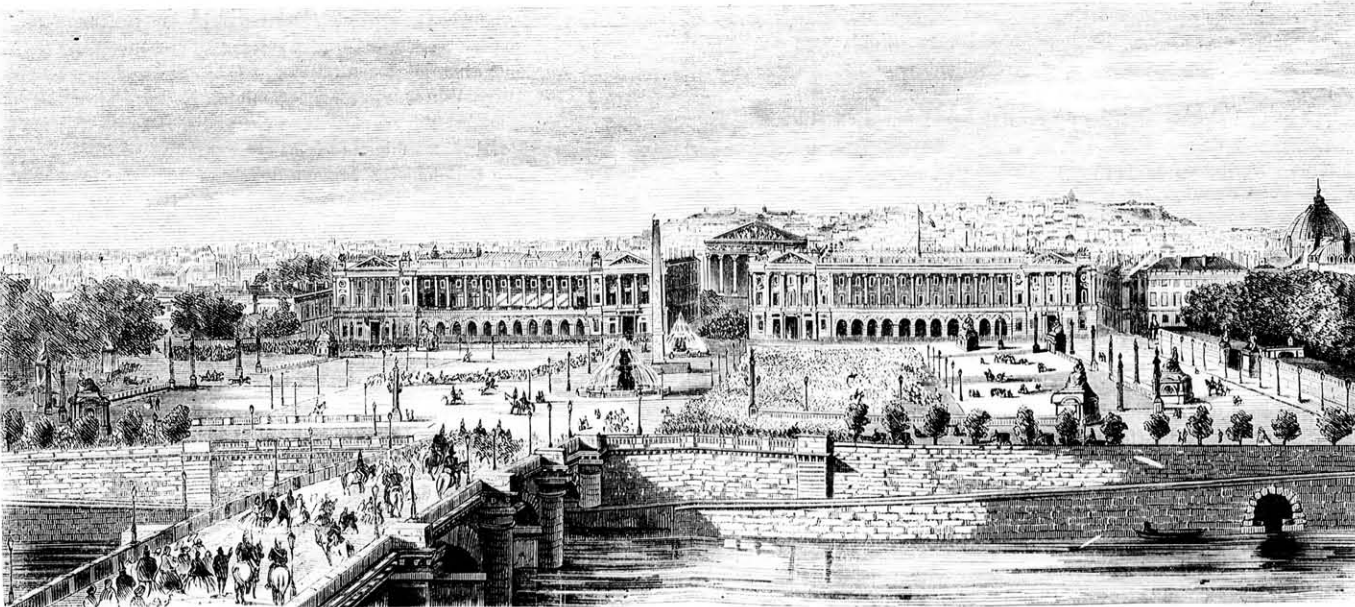
Összeköttetésben van ez épülettel a Sainte Chapelle (kápolna), melyet gyönyörű üvegfestményeiért bámul az odalakodó népsokaság. A citén van a számtalan sok kórház legnagyobbika, a Hotel-Dieu 800 ágygyal, még 660-ból való, és egy ujonnan épült szép kaszánya.

Az invalidusok roppant nagy épülete s temploma tele I. Napoleon dicsőségeivel, az elvett zászlókkal, a másik bazilika alaku nagyszerű részében Napoleon s bajtársai sírja. A kupola talaján fehér erkélyt pillantunk meg s rákönyökölve lenézünk a nagy ember hideg márvány termébe, hol nagy vörös-márvány emlékköve áll. Fekete márványba van véve Napoleon végső kívánsága „Je dé-

A Victoria-út. (A „Párisi képek“ e. cikkhez.)

sire, que mes condres reposent sur les bords de la Seine, au milieu de ce peuple français, que j'ai tant

A Concorde-tér. (A „Párisi képek“ e. cikkhez.)

aime.“ (A Szajna partján nyugodjanak hamvaim, Bertalan éjt (1572. aug. 24.) juttatják eszünkbe, azon francia nép közt, melyet annyira szerettem.) melyre a jelt adák. — A Madelaine temploma

klasszikus görög styla emlékeztet bennünket, valamint a szintén ily alakban épített nagyszerű Bourse (börze) is. — Átalában Páris templomai mind remekesek s jó karban tartvák. Ki e népet, különösen a nőket itt ájtatoskodni látja, nem hiheti, hogy itt ütötte fel a guillotino rémuralmát s egy szép nőt helyezett az oltárra, mint az észistenség megtestösítését.

A paloták közül első a császári lakhely, a Tuileriák, melynek rajza „Páris látképe“ című képünk előterén látható. A Szajna partján hosszan elterülő erős, díszes épület, mely a kerttel együtt a Pont des Arts-tól a Pont de la Concorde-ig foglalja el a Szajna oldalát. Itt a világvárosok egyik legszebb terét látjuk, a *place de la Concorde*-ot, két briari vizöntővel, középpont az afrikai obeliszsk.

A céhek, különösen hazánkban.

Mint tudjuk, a céhek fogalma alatt oly társaság értetik a mesterembereknek, mely felsőségi szabadság mellett mások kinevezésével

izhet bizonyos mesterséget, e körül, — tagjainak polgáriállását értve — az egyetemes, s mint zárt céh, saját törvényeit használván.

Eredeti célja pedig: biztosítani a céhbe tartozó tanult mesterek állását, föntartani, mivelni ama mesterséget, mely körébe vág.

A cél szép, de sajnos, hogy — tapasztalatilag — ennek elérésére az avult céhszerkezet nemhogy emelőleg, de akadályozólag hat.

A céhbe tartozó mesterek megnehezíthetik a legények fölszabadulását, a tanulóknak szolgálai szerep jut, a vándorlás által nem egy legény veszt el munkaközdvet, csavargóvá, korhelylyé lesz, szóval, több mielőtt nemzet boláttá a céhek fordeségét s kimondván az iparszabadságot, a következmények mind áldásosan tanuskodnak helyessége felett.

Az iparszabadságot, ellenében a céhszerkezetnek, hazánkban is sürgötték, azonban ez mindeddig még ki nem mondatott, és így nálunk még most is

céhszerkezet uralg, — bár a körülmények és a közműveltség szerint megjobbitva. Célunk azonban nem a céhek hasznos vagy káros voltának megítélése — s így menjünk tovább.

A céhek eredetét az őskor homályába lehet visszavezetni; az indusoknál létezett kasztokat tekintvén, s közelebről — mint kifejelett céheket — a rómaiaknál ismértes „collegia et corpora officum“-okat vévén, mely utóbbi aztán később politikai társulattá alakulva, szülte az ismeretes szabadkőművesek társulatát, — mint azt Laviorie kimutató.

A közép- s az újkorban a városok emelkedésével kezdődik a céhszerkezet fejlődése. Így Olaszországban már a X-dik század első felében szervezkedének a céhek.

A ravennai halászkok céhe 943-ban, a quodlinburgi szücsöké 1134-ben, a magdeburgi susztereké 1157-ben, a strassburgi, florenci szücsöké 1233-ban, a párisi mészárosoké 1120-ban keletkezett.

Hazánkban a XIII. század elejére tehető szervezkedésük, s az első nevezetesbek ez időrend szerint alakultak: a zágrábi szabók céhe 1447-ben, a komáromi csizmadiáké 1473-ban, a löcsei posztócsinálóké 1598-ban, a pozsonyi s győri fazekasoké 1569-ben, a nyitrai vargáké 1585-ben; a XV—XVI. században.

Verébelyi mészárosoké 1652-ben, füleki szabóké 1674-ben, füleki szücsöké 1640-ben, pozsonyi takácsoké 1625-ben, bazini mészárosoké 1646-ban, zágrábi gombkötőké 1675-ben, nagyszombati, pozsonyi, sopronyi mézeskalácsosoké 1681-ben, varasdi kalmároké 1655-ben, nyitrai, barsi komáromi mészárosoké 1697-ben, löcsei tücsinálóké 1679-ben, révkomáromi szijgyártóké 1692-ben, verőcei kovácsoké 1608-ban, sz.-keresztii vargáké 1690-ben; a XVII-ik században.

Lévai gombkötőké 1700-ban, lévai borbélyoké ugyanakkor, lévai vargáké 1741-ben, maróthi szabóké és szücsöké 1717-ben, ceglédi szücsöké 1762-ben, jászberényi vargáké 1764-ben, a pesti lakatosok, óra- és puska-miveseké 1701-ben, komáromi borbélyoké 1715-ben . . . stb. . . . a XVIII-ik században.

E századtól kezdve aztán mindenütt alakulának céhek, hol mesteremberek léteztek.

A céh személyei a következők: a tanulók, a legények s a remeket tett felavatott mesterek.

Midőn valamelyik legény elég technikai ügyességet és erőt érez magában a mesteri állás elnyerésére, remeket kell készítenie, melynek tárgyát azonban nem saját tetszése, de egy céhbéli bizottmány határozza meg, mely oly három tárgyat

jelöl ki a választásra, mi már valamelyik — a remekelő szakmájában dolgozó — mesternél megrendeltetett.

Ha a remek sikerült, a bizottmány közli bírálatát a céh előtt, mely aztán szavazás útján dönti el ennek jogosságát. A legény mesteri díjúl 10 frtot fizet az úgynevezett céhládába, melyben a céh tagjaitól befolyó bírságok, díjak, céhiratok, pecsétek tartatnak. — A céhbe tartozók viszállyait az úgynevezett műnkszék intézi el.

A céh fejét a céhmester képviseli, ki szavazás útján választatik s a hatóságtól erősítottik meg hivatalában. Fizetést nem hűz.

A céhek feletti felügyeletet a közigazgatási hatóság eszközöli.

A céhek belszerkezetére vonatkozólag ennyitán elég.

Nézzünk már most egy-kettőt azon régi céhiratok töredékei közül, melyek a magyar olvasót, mint az akkori céhélet sajátosságait magában foglalók, bizonyára érdeklendik, — anyival is inkább, mivel ezek a régibb ethnographiai statistikára is veinek némi világot. Összegyűjtésükben legtöbbit fíradozott Csaplovics János. A XVI-ik századból:

Pozsonyi és győri fazekasok céhiratából (1569.) Minden szolga reggel korán 4 órakor az munkához fölkeljen, és este 7 órakor az munkától megmegszünyék. Hogy ha egy fazekas legény általjában fogna munkálkodni, annak 100 fazéktól 10 pinze járjon, hetedszaki boráért följebb neki hat pinznél ne adatassék. Vasárnapokon és ünnepnapokon asztal fölött egy-egy ital bor adattassék nekik.

Nyitrai vargák. (1583.)

Meg van hagyva és rendolve, hogy egy szolgának és legénynek egy heti munkájáért nem több, hanem csak 10 kr fizetessék. Azon felett minden ó saru fejeléstől egy bécsi pénz adattassék neki.

A midőn kaptáv vagy táblát küldönd Céhmaster a többihez, és olyankor valamely mester magházánál nem találattik, s az után maga eselédjétől tudósítatván az táblának vagy kaptának hordozásáról, az Céhben nem menne, az olyan 1 font viasszal tartozik.

Hogy senki a mesterek közzül lóbórból sarut mivelni ne merészeljen, egyébaránt az olyan vakmerő maga mesterségének elvesztésére büntetődjék.

A XVII-ik századból:

Verébelyi mészárosok. (1652.)

Minden mester legény, a ki az öreg mesterek kezében adja magát, elsőben is az ő tudományá-

nak és mesterségének mutassa meg próbáját ilyenképpen: t. i. hogy az ökröt, a nyakán lefüggő húst megmetszvé, tisztán és egészen, késsel ölje meg, annak utána két darabra tudja osztani. Hogy ha ki ezt nem tudná, a Céhnek ládájában 2 forint büntetéspénzt tartozik lefizetni.

Hogy ha történnék az, hogy az öreg mesterek között, avagy a szolgák között, valamelyik eltö kéllet szándékból, vásottságból (becsülettel szolván) kutyához bottal avagy más eszközzel ütne, úgy hogy megdögléné a kutya, az olyannak az után a Céhben böcsülete ne legyen, emberséges embernek ne tartassék.

Az szolgál legények, midőn az Céhben az mesterek eliben bémennek, illendő böcsülettel a süvegeket levegyék, és szokás szerint való köszönettel köszönyenek a mestereknek. Mikor az artikulások elolvastatnak, figyelmesen hallgassanak az olvasásra. A Céhből pedig kimenvén, a mesterek előtt el ne menjenek. Ha kik az ellen eselokednének, tehát a céheknek ládájában 2 talért fizotnek.

Losonci és füleki csizmadúk. (1656)

Item, ha vagy saru vagy cipellőnek a belső talpán bélelné ó talpalattal, legyen 10 pénz büntetése. Item: ha két ellenkező folt, avagy toldás lenne egymás mellett a munkának felső részén, vagy oldalán, legyen érette 6 pénz büntetés. Si in utroque 12 pénz. Item, ha a saru vagy cipellőnek avagy csizmánának az lába fején valami általütés esnék, és az fonál megláttatnék, mindenről 4 pénz legyen büntetése.

Váci szabók. (1699.)

Senki ne merészelen lutheránus vagy kálvinista vallásban lévő inast befogadni és mesterséget tanítani, szabad legyen mindazonáltal idegen vándorló, azon lutheránus vagy kálvinista vallásban levő legényt ezen céhünkben befogadni, de nem tovább, hanem csak 2, legtovább 3 esztendőig, mely idő alatt a mester, kinél levén, tartozzék minden iparkodással és szorgalmassággal azon legénynek megtérésén iparkodni, és tisztelendő plébános urannak hirt adni, hogy megtéritésében munkálkodhassék, mely 2 vagy 3 orat alatt ha meg nem akarna térni, szabad ne legyen az városban azon legényt megtartani.

A boldogságos szepőlten szűz Mária, istennek szent Anna, vagy más mennyei szentek ellen senki egy legkisebb szót se merészelen szólani, mert valakik olyanoknak találtatnak, nem csak mindeket confiscáltatjuk, de mind a féle káromkodót, érdemek szerint való büntetés alá is fogjuk vetni.

Minden esztendőben, áldozó csütörtökön és első advent vasárnapkor, az egész céh az eretnokségnek országunkból való kiirtásáért énekes misét szolgáltatni és annak szolgáltatásáért váci plébános urannak egy forintot adni köteles.

Remekül tartozik következendő darabokat vagyis ruhákat grétával kirajzolni, a Római Szent-séges Pápnak csuitait, Jesuiták Reverendáját, Dalmatikát mostani mód szerint, a Püspök kisebb Reverendáját, kispapok klerikáját, az apácák habitusát, palástját, az Ispítaliának köpönyegit, az Augustinianosoknak habitusát; régi magyar püspöki reverendáját, a Vesperatra való palástot vagyis casulát.

A XVIII-dik századból:

Lévai gombkötők. (1700.)

A mester-remek két darabba legyen, elsőben ablakos gomb vitézkötéssel, kantárnak való fonnyásból legyen. Borittás gombszár 15 pár, a felső része ezüstből legyen, az alsó pedig fehér selyemből legyen, a gomb háza tiszta ezüst legyen, feűző karmasin selyemmel, ezüsttel mind a két feleöl aranyozás legyen, ki is legyen 8 Réff, a ki pedig ezeket megh nem csinállya, nem bizván mesterségéhez, tehát 12 forintot tegyen le a Céhnek.

A mester-remek csinálása után tartozik a Céhnek egy collatióval, a melyben három tál éték legyen, az ööszabad akarattya szerint; és ehhez adgyon 80 pénzt és egy pint bort. Az Ifjú mester pedig tartozik a Céhnek minden szolgálattal valamiben kívántatik, úgy mint kapu állással és halott hordással stb. Annak utána tartozik esztendő múlva egy Mesterasztallal, a melyben négy tál éték legyen.

Első tál éték tiszta borral, két kappan avagy két tyúk szár konceal és riskásával. Második tál éték sült legyen, — úgymint egy töltött malac, egy lúd, s egy kappan, négy töltött tyúki, nyolc font disznóhúspecsenye, nyolc font tehénhúspecsenye és egy nyúlnak az utolsó része.

Harmadik tál éték káposztáshús.

Negyedik tál riskása téjjel trágyával.

Ezek után gyümölcsöket adgyon a minémüt tálal; és ezek csak egy asztalra való készülötlet legyenek, és valamint akarják, úgy osszák feöl, és e négy tál éték mellé adjon két forint ára bort, és annak utána utoljára mutasson feöl edgy pint bort.

Hogyha penigh ezeket mind nem akarna megadni, tehát adgyon 12 forintot, s ugyan a Mesterek késztsenek egy Mester-asztalt vélle.

Ceglédi szücsök. (1727.)

Senki ezen Céhben, a ki tsak nem kálvinista ember, be ne vétessék.

Lévai vargák. (1741.)

Ha valamely vándorló Mesterlegény az böcsületes Céhben adgya is magát, ez articulus rendi szerint, ha osztendő alatt meg nem házasodik, mesterségit ne legyen üzni szabad, munkája föl tiltassék.

Komáromi borbélyok. (1715.)

A nemes Céhnek szokott gyűlésekor a Céh-mester házánál annak rendi szerint a nemes céhládája nyitva legyen, és valamelyik mester ráncorbul (?) gonoszúl, attát, vagy teremtettét ol-mongya, büntetése annak 2 forint. Ha peniglen a Céh-ládája nyitva nem lévén is, azon szitkokat ol mongya, büntetése 1. for.

A régi magyar céhszerkezet úgy sajtáságos mint hasznos és káros voltának megismerésére ennyi tén elég.

Mig egy részről a káromlások vagy más em berietlen tettek ellen szigorú törvények hozattak, addig, a némely szegény főlzabadulandó legé-nyekre nézve nagy nehézségekkel járó lakmároz-
tatások iránt megmaradtak s vérré váltak ama novetséges céh-articulusok, melyek még az éte-
lek rondét és minőségét is szabályozták.

A zártkörű társasélet szép, sőt némely esetek-
ben — szükséges is; de ha aztán az illető társu-
lat a roszat nem tudja jól meg különböztetni a
roszabbtól, s azt kiküszöbülvén, azt tartja meg —
véghetetlenül káros.

Ha a mester céhbe tartozik, világos, miszerint
a céh törvényeknek kell — mint közvetve azon
körbe tartozó személynek — engedelmeskednie,
s így mind azon hagyományos kinövések előtt
meghajolni, melyek ezekkel szoros kapcsolatban
állanak, — s ez a céh árnyoldala.

Sipos Soma.

Vérszegénység.

Ha tüzetos statisztikai vizsgálódások után világos
is, hogy a növekedő szellemi haladással, a műve-
lődés emelkedésével, a testi erő, az élettartam
nemesak nem hanyatlott, sőt még inkább növe-
kedett, még sem tagadható, hogy némely beteg-
ségeket az élvezetek, s a kultura némely szük-
ségletei látszanak támogatni.

Különösen a szellemi foglalkozás igényei nö-
vekednek a kultura haladásával. A szellemi me-
geröltetés pedig ép úgy a lélek, mint a test erőt
konsummálják, ez erő-összesítés azonban, külö-
nösen még fejletlen testszervezetű ifjaknál, in-
kább érvényesül, mint már felnőttöbökknél. Ez
okból látjuk néha tanodai intézeteinknél s pedig
nem kifogástalanul, hogy a tanítványoktól felette
sokat követelnek, a testi erőt fogyasztják, apasz-
tják s okául szolgálnak több, csak később észre-
vehető betegségeknek.

Nagy mértékben tűnik fel újabb időben a *síp-
kór*, mely mind inkább félelmesebb kezd lenni s
mely egyedül a tulságos szellemi megeröltetésnek
róható fel hibául. Mint tudva levő dolog, a sápadt-
ság tünetei a fejlődő leány gyermekben vehetők észre;
gyakian éveken át tartanak s még mint asszo-
nyok is háborgatva vannak e betegség által. Fiu
gyermekknél is észrevehetőek e jelenségek ily
korban.

A mult században s a jelen század kezdetén
még csak csekély mértékben mutatkozott e kör-

ság s azért okvetlenül arra a következtetésre jut
az ember, hogy változtatott külső kellékek okai
e betegség kifejlésének, annál is inkább, miután
tudjuk, hogy megváltozott vérképződés játszsza a
főszerepet.

E században nemcsak szellemi foglalkozásai
gyarapodtak az embereknek, hanem a táplálási
módszer is megváltozott; ez a tárgy nyom legsu-
lyosabban a mértékben, hogy miért támadt föltü-
nőleg nagyszámmal a sápkór századunkban.

Ama tápszerek, miket az emberek naponkint s
nagyobb mértékben élveznek, sokkal nagyobb be-
folyással vannak az emberi testre, mint melyeket
ritkábban vesznek magukhoz, ha mindjárt ez
utóbbiak vesztélyesebbek volnának is az egész-
ségre. Könnyebben helyreüthető egy kis kihágás,
mint rendszeres élvezete valamely, meglehet talán
épen egyénileg kedvezőtlen tápszernak. Az ártal-
mas nedvek lassankint gyűlnek, tömörülnek s bom-
lást okoznak, mely tovább tart s alig orvo-
solható.

Századunkban először csak a magasabb oszt-
ályoknál, később a városbelieknél is divatba
kezdett jönni két tápszernak: a kávé és theának
használata. E két tápszer nem annyira tápláló,
mint az idogrendszert izgató parányokból áll. És
ez ugynevezett tápszerek léptek általánosan s
végleg már az előtt divó tápszerek helyére. Most
általánosan theáznak vagy kávéznak reggelen-

kint mindenütt, míg azelőtt jó, izletes levesel éltek. Délután és este ismét kávéznak vagy theáznak, míg azelőtt más tartalmasabb étel elkerülhetlen szükség volt. És ez most divat alsó és felső körben; falun és városban egyaránt; különösen a nők a nagy kávéénikék. A férfiak a kávé és thea mellett boroznak és söröznek is, húsételeket esznek s oltalmazzák önméztüroerüjuket. Különben is többet mozognak s nagyobb az étvágyuk is.

A nők azonban gyakran egészen nélkülözik a hús tápszert a kávé s thea mértéketlen élvezete által.

Ugy hiszem, tulzás nélkül állithatjuk, hogy a nők fele nem él annyi tápszerrel, mennyi a test épségben tartására szükséges lenne. És ez a sápkór forrása s miután az anyáról a gyermekre átszáll a hajlam s a gyermek még növeszti a veszélyes szereket, nem csoda, ha így van, a mint van, s könnyen, erőltetés nélkül megmagyarázható a vérszegénység fő alapoka.

Hogy a felső osztályoknál s városokban előbb s nagyobb számmal tűnik föl, részint a mondottaktól, részint abból magyarázható, hogy a felsőbb osztályoknál az etiquette követelte, hogy a hölgyek 20—30 év között igenis mértékletesen táplálkozzanak. Ehez még az is járul, hogy a városi hölgyek nem fordulnak meg annyit a szabadban, nincs nagy testmozgásuk. A falusi leányok sem kerülnek ki néha e betegséget s ez is abból fejthető meg, hogy némely család a falun hónapokig kávé s burgonyával él.

Ha meg akarjuk e betegséget szüntetni, gondolkoznunk, hogy a gyermekek s különösen a leányok tartalmasabb tápszerekkel éljenek. Nemcsak kávé stb., hanem hús, leves s csokoládé, ezeknek van erejük. Sápkórosok minden nap erős, tápláló ételekkel éljenek s a kávé s theát kerüljék. Lehetetlen, hogy természeti ösztönük ne inkább vonzandó a hús s más igazi tápszerek, mint a gyomorrontó, idegizgató lörék felé.

Egy hét története.

— Augusztus 3. —

(VK.) A költők, mint a szövétnekek, másnak világitanak, a míg maguk élnek. De a világosság, melyet terjesztettek, nem vész el velök együtt, hanem megmarad utánok, mint egy örökké tartó diésfény.

Meg fog maradni minden időre Tompa Mihály költészete is, bár ő maga már néhány nap óta a hanvai temető földjében pihen.

Negyedfél évig küzdött ő ama halálos ellenséggel, mely szívet folyvást tépte, mint a hit roge keselyűje. A saájóvölgyi lelkész-lak melybe a költő egykor boldogan vonult, s hol a családi élet édes örömeit élte, utóvégre ép oly „matrác-sirboltja“ lott, mint Heinenek a sokat megénekelte párisi „odú.“ Rövidebb ideig tartott ugyan, de bizonyára vigasztalanabb volt. A satyrikus német tudott kacagni e sirboltban is, s ki nevette önmagát, az élő halottat; míg a búsongó magyar költő csak sohajokat küldött felénk, mely fájdalomú elégiákat, melyek oly szomorúan hangzottak, mintha maga szögezte volna saját koporsóját.

Minden barátját eikészíté ő a közeli válásra; megírta „utósó költeményeit“ a mult tavaszszal; elküldé műveinek kijavított, kiválogatott példányát — vég hagyománykép lepecsételve, — a Kisfaludy-Társaságnak; minket, kik büszkéek valánk baráti szeretetére, bucsúsorok mellett ajándékozott

meg areképevel; táviratokat bocsátott utnak ama sejtellemmel, hogy utósó órája előtt áll; a lapok pár hó előtt meg is irták már, hogy elhunyt, s bár e hir akkor nem valósult: mindnyájan tudtuk, hogy a teljesedés órája nem lehet messze — és mégis most, midőn csakugyan elvesztettük őt örökre, a gyász érzete szívveinkben csak oly mély, mintha váratlanul ért volna.

Igen, mert egy kitünő szellemet elveszteni, minden körülmény közt mélyen fájdalmas. Bármily késő vénséget érjen is: elköltözése korainak látszik; s haldokoljék bár évekig: mindig szeretjük hinni, hogy tán mégis csak megmarad. A szeretet, a bámúlát, a becsülés még a sir szélére is oda rakják a remények örök-zöldjét, hogy ne lássák a megásott üreget, mely egyforma osztályrészüll jut nagyoknak és kicsinek, hatalmasnak és nyomorúnak.

A közfigyelem sohasem fordulhat úgy el a költészettől, hogy ily veszteség, minő a Tompa Mihály halála, meg ne rázzon mindenkit. A gyászlobogó tehát, mely az akademián leng, egy ország fájdalmas érzését fejezi ki. Oly költőt vesztenék el ő benne, ki egykor valamennyiünk szenvedéseit fejezte ki, s valamennyiünk hitét ébresztgeté. Nem egy virradó időszak fennlebegő paesirtája volt ő, mint Petőfi, ki a piros hajnalt köszönté; hanem bús éjszaka esalogánya, ki a bokrok rejtekében

nyögött. Ama halotti csendben, ama borzasztóan sötét homályban, midőn félve kérdeztük: hol van Magyarország? — bús elégiák sohaja szállt ki egy mélyen érző lélek fenekéről, azt felelvén: fájdalominkban és sziveinkben!

Valóban jól van mondva: hogy a költők a parlament nélküli nemzetek szónokai! Midőn egykor Tompa búsongva irt a „gólyához“, siratta a számüzötteket, kesergett a pozsonyi vár omladéknán, és sohajtózott a puszták veszendő költészete fölött: akkor ő egyszersemind szónokolt egy nemzetnek, oly hangon, melyet mindenki megértett, s mely megmaradt emlékeinkben, s bár szaporítá fájdalomainkat, de egyszersemind nevelte hitünket is.

Egy jobb korszak ösvényén tehát, midőn a nép választottjainak alkalmuk van már a véderő fölött is szóokolni, fordúljunk vissza ama sötét múlthoz, melyben egyebünk sem volt, mint a dal és művészet, s mondjunk hálát mindazoknak, kik a nemzeti érzelmot a lant hangjaival vagy a színpad élő szavával ébresztgeték bennünk.

Midőn Beranger meghalt, egy kép jelent meg: szurony-erdő fölött egy dalos madárka, fenn a léghöz, hová a szuronyok erőszakossága nem érhet el.

Ez a kép jól kifejezi a költészet hatalmát a rossz időkben. S e hatalommal bírt a mi elhúnyt költőnk is akkor, midőn „mint oldott kéve, széthullt nemzetünk.“

Hála a sorsnak és önerőnknek! — ez egyszerű és meggrázó kép ma már anachronismus lenne. De nem szabad felednünk, hogy egykor igaz volt a szó legkétségbeesőbb értelmében.

Néhány év előtt, midőn láthatárunk derengeni kezdett, s az újra kibontott zászlóra jelszó gyanánt föltűztük az emlékezetes évszámot: baráti

körben valánk együtt Tompával, s omlagottuk az ötvenes évek mély hatású elégiáit.

— Bárha — jegyzé meg a költő, — ez elégiák egy boldogabb kor fiai előtt minél hamarabb érthetlenné lennének! Már is más hang kell: buzditni, lelkesíteni, egy szebb jövő képét festeni! A „kuvik-poesisre“ semmi szükség többé.

De — fájdalom! — a jobb remények, a magasb törekvések időszaka őt már nem találta régi erőteljében. A csapások, melyek érték, kis gyermekeinek halála stb., elsötétíték borongásra különben is mindig hajlandó kedélyét. Ez erőteljes alakba a betegség mérge fészkelte be magát, s a vidám kedélyű férfi, ki azelőtt oly örömet eladomázgatott, egyre keserűbbé vált. Kereste a gyógyírt fürdőkben, híres orvosoknál, de nem találta meg sehol. Volt mindene, a mivel az ég megszozott áldani valakit: fényes szellem, egyre növekedő hírnév, nyugalmas életpálya, szerető nő, közbecsülés, kitüntetések; csak egy hiányzott, a mi nélkül minden semmi — az egészség.

Mi, a kikkel levelezésben állt, hórúl-hóra s néha hétről hétre kísérhettük zaklatott állapotának rosszabbra fordulását. Hónapokig várta, mindig utósó óráját, szenvedve és lemondva, s bátorságot merítve a hit és költészet forrásából.

Két utósó éve nem is volt egyéb, mint haldoklás, mint egy nehéz harc, mely után végre eljött a — hosszú béke. Nem szenved többé! Életének szövétéke úgy aludt ki, hogy semmi füstöt, csak fényt hagyott maga után. Magasztos ódái, allegóriái, és egész sajátos hangú költészete irodalmi dicsőségeink egy részét képezik.

A Kisfaludy Társaság a kötelesség, hogy a nagynevű tagjának majdan emléket állítson a költő véghagyományából. Ez maradandóbb lesz, mint a szobor, és díszesebb, mint a minő szobrokkal szokták nálunk a költőket megtisztelni.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

F. Gy. *Történeti naptár.* Augusztushó 6. mondott le I. Ferenc császár a német császári méltóságról: 1806. — 7-dikén meghalt IV-dik Henrik császár: 1106. — 8-dikán szül. Kőlesey Ferenc: 1790. — 9-ikén a drinápolyi csata a húnok és Valens római császár között: 376. — 10-dikén fosztatott meg 16-dik Lajos király trónjától: 1792. — 11-kén vette át Görgey a diktatúrát esti 8 órakor Kossuth kezéből: 1849-ben. — 12. — 13-dikán a világsi fegyverletétel.

* (*Különös jutalmak.*) A kormányok régebben

sok oly jutalmat adtak, miknek most már párját sem találjuk. Így 1802-ben a porosz kormány 400 darab tallérban részesíté Werner Izsák köznagsbergi polgárt, kinek 15 élő gyermeke volt, s ezek közül 7 katonáskodván, a többiek neveléséről a kormány gondoskodott. II. Katalin orosz cárnő 100 rubel jutalmat adott egy sz-pétervári napszámos vörös orráért, minthogy az oly sajátos alakú és oly kirívó vörös volt, hogy a mint a cárnő egy sétakocsizás alkalmával meglátta, több percig jóízűen nevetett. Nagy Frigyes porosz

király pedig egy roppant hosszú szakállú parasztot gárdájába vett föl, s dacára hogy a szakálviselés tiltva volt, e testőr éltetőfegyvéig 150 tallér évi díjat kapott szakála ápolására. I. Lajos bajor király pedig egy rossz festészt jutalmazott meg 100 arannyal, jutalomdíjra tartván érdemesnek művét, minthogy az a roszaság tekintetében kitűnő példány volt.

* (*Abisszíniai kőtemplomok.*) A nem régiben véget ért abisszíniai hadjárat alatt az angolok csodálkozva szemlélték a régi templomok romjait, melyekkel a bérces tartományban igen gyakran találkoztak. Némelyik közülök már egészen romban van, de így is érdekes építészeti emlékek; mások még épek. Keresztény templomok ezek, s a bizanti és egyiptomi építéset oly csodálatos vegyületei, hogy méltán feltűnhetnek minden európai előtt; a határozatlan styl s a nem ismert viszonyok nem engedik, hogy építészeti korukat pontosan meg lehessen határozni. De alkalmasint a XII. és XIV. századból valók. Kemény szikláik még most is dacolnak az idővel, s mindenkit megdöbenthet a nagy erőfeszítés, melylyel a roppant kőtömegeket egymásra helyezék. Zulla mellett, elhagyatottan egy egészen kőből vágott templom áll. Bármily különösen hangzik is, de e templom egy sziklaesucsból van kivágva, pedig oly tágas, hogy 400 ember könnyen elférhet benne. Az oszlopok derekai néhol már kitöredeztek, és nem egynek felőnyinél nagyobb része függ le a boltozattól, melyből kifaragták. Akadtak több ily kisebb templomra is, jeléül, hogy a piramisok építészetének vakmerősége Egyiptom határain is telerjedt.

* (*A címerek a régi korban is divatoztak*) s az akkoriak ép oly nagyra voltak vele, mint mostanság némelyek. Egy francia régész kiválólag tanulmányozván a cimertant, arra az eredményre jutott, hogy azt nagyon messze föl lehet vinni. A palestinaiaknál Mózeset és Áront mutatja be mint olyanokat, kik cimereket használtak, s a szentírásból mutatja ki, hogy a glóriával körülvett tompa szarvak, melyek Mózes és Áron jelvényei, címerek voltak, s ha Mózesnek nem egy fivére lett volna, hanem kettő, az ő jelvénye három szarv lenne, mert a szarvak száma azt mutatja, hány gyermek van a családban, s e jelvényt a legidősebb viselte. A görögök és rómaiak is jelvényekkel látták el isteneiket, s ebből látszik, hogy a címerek mily régi korban ismeretesek voltak. A festők által a szentek feje körül

vont dícsör sem más, mint egy bizonyos családi jelvény fentartása, s római eredetű. A rómaiaknak ugyanis, ha népnünpélyeket tartottak, az első királyok idejében szokásban volt, hogy a királyi család tagjai és rokonok, fényes érelemez szúrtak fővegük hegyébe, mely a napfényen tündökölvén, mindenkit távolról figyelmeztetett, hogy a jelvényyel ellátott egyén megkülönböztető tisztelet tárgya. Később így különböztették meg a festők a kép feltűnőbb egyéneit is, de festészeti szempontból izlèsesebb volt a vékony karika. Minthogy pedig kiválólag szenttárgyú képeket festettek, a szentek feje körül festék e karikát, hogy a néző megtudja, kik az elsőrangú személyek. Periclesnek és Nagy Sándornak oroslán volt a címere; az egyiptomi pharaok a nap képét hordták a pajzsokon és mellükön. A spártaiak karddal jelölték meg a magukat kitüntetett harcosok lakásait, s kiket nyilvánosan kitüntettek, vagy megjutalmaztak, annak egész családja vörös szalagot hordhatott nyakán. A római patriciusoknál már ép úgy meg voltak a családi címerek, mint napjainkban, s házaik bejárata fölé nemcsak kifestették, hanem kőből is kifaragtaták, mint ezt a pompeji ásatások bizonyítják. Később arannyal himzették ruháikra. Már Romulusnak is volt címere: egy farkas, Julius Caesáré pedig egy sas volt, mely felhőn ült. Midőn Róma caesára lett, a felhőt hét halommal (Róma címere) cserélteté föl, s midőn győzelmeket győzelem után nyert, az ültő sas szárnyait kiterjeszteté.

* (*Hosszú lábak.*) Weimarban nem régiben közbámulat tárgya volt egy németalföldi pór, kit a természet oly hosszú lábakkal látott el, hogy ha derékban meghajlik, csak lábszár közepét tudja elérni ujjai hegyével. Most 20 éves, és szülői reménylik, hogy még mindig nőni fog.

* (*Régi alapítvány.*) Sevillában, a kapucinus atyák temploma számára még a XV. század végéről van egy alapítvány, mely most már 9,000 darab aranya növekedett. Ez alapítványt hajdan — az évszámot pontosan nem tudni, — egy jámbor öreg asszonyság tette arra, hogy valahányszor üstökös csillag jelen meg az égen, imádkozzanak, hogy az így hirdetett veszély ölmardjon vagy legalább enyhüljön. Ama babonás és vakbuzgó kor e maradványa nagyon érdekes, valamint érdekes tudni azt is, hogy ha üstökös csillag jelen meg, ez alapítvány rendelete szerint csakugyan ünnepléses imákat mondanak.

Illusztrációk az új adótörvényekhez.

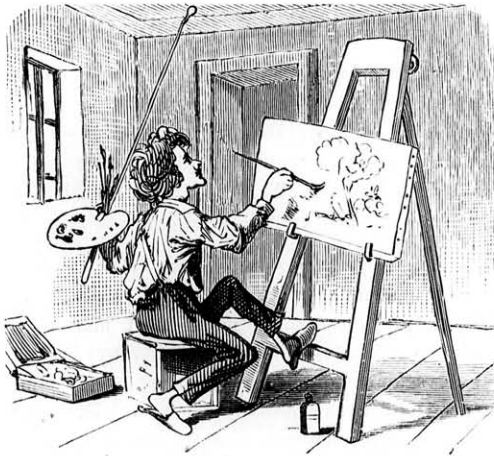
— Rajzolta *Jankó János.* —

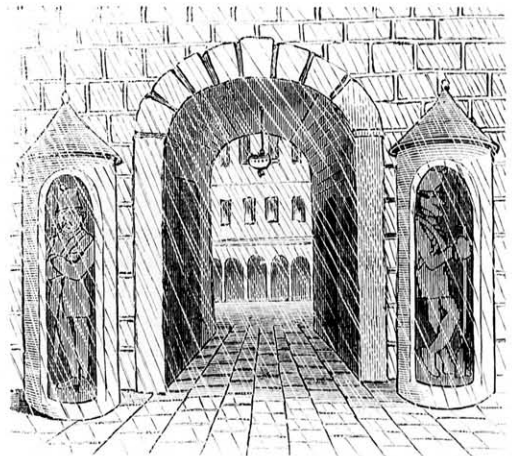
Azok az emberek, kiket kereseti adóval megróni elfeledkezett a törvényhozás.

Nagybösszegű adótarozásnál a megzúlogolt maga jellelheti ki a lefoglalandó tárgyakat. Némely sok-leányos apa ily esetben a lefoglalásra alkalmasint így jellelné ki a tárgyakat.

Tudósoktól, művészekről stb. adótarozás fejében a rajtuk levő öltözet s a művészetükhöz okvetlen szükséges eszközök le nem foglalhatók. Egyéb bútorok s ruhájuk lefoglalható.

Azok a középületek, melyeket a házadó alól kivenni elfelejtett a törvényhozás.

ládi levéltárak tulajdonosi is keresve, hogy levéltárakat, a mennyire a körülmények engedik, nyissák meg a történeti társulat tagjai előtt. Már néhány nevezetesebb levéltár e végre meg is van nyerve. A társulati tagok megérkezése után a szokásos ismerkedési estély lesz, melyet másnap gyűlés fog követni, — ezután mindenki tetszése szerint oszthatja be idejét a szemlére kitett gyűjtemény, muzeum vagy magánlevéltárakban búvárkodhatik. E gyűlésre a Magyarország területén levő vasutak s gőzhajók — az igazolási jegy előmutatása mellett — fele áron fogják szállítani a lerándulókat szept. 10-től október 10-kéig. A társulati jegyző, Pauler Gyula, főkéri tehát mindazokat, kik e tudományos célú kirándulásban részt venni akarnak, hogy az igazolási jegyért augusztus 31-ig hozzá, (Pest, papnövelde utca 1. sz.) forduljanak. E jegyek előmutatása mellett Kolozsvárt a tagok, a város szives vendégszeretéből, szállásban is fognak részesülni.

* (A főváros szépítésével nagyban foglalkoznak.) A városi képviselőteli van tervekkel s maga a város abban a kedvező helyzetben van, hogy a terveket részint a rendelkezése alatt levő pénzzel, részint egyik belga bankház által ajánlott kölcsönrel, (melyet használni fog) létesítheti is. A városi telkek váratlan magas árakok kelnek el, úgy hogy az ebből folyó építkezési alapra több mint egymillió forint gyűlt be. Ezért tehát sürgetik a Dunapart tovább építését, de a kiküldött bizottság azt javasolta, hogy erre nézve csak akkor lehet határozni, ha a Reitter-féle csatorna ügye eldőlt. Most tehát kéri fogják a kormányt, küldjön ki egy bizottságot, mely a Reitter-csatorna irányát pontosan kijelölje. Szóba jött közelebb a redout belső részének fölépítése is, és sürgetik a vízvezeték munkálatait. Ezek eszközzésére a város 1,500,000 forintnyit kölcsönt készült fölvenni. — Uj városházat is készülnék emelni a régi német színház helyén a most ajánlott számos kölcsön valamelyikéből. A mostani városházat a kormány csak adnak el, például törvényszéki palotának. E tervek híre szerint legközelebbi közgyűlés elé terjesztik.

* (Magyarország ezeréves fennállásának ünnepe) élénk viszhangra talál az egész országban. Több indítványt s tervet ajánlottak már e nemzeti ünnepély legméltóbb megtartására. Így Pest főpolgármestere is Popovits marchegri mérnök s igazgatótól kapott erre vonatkozó tervet, mely indítványozza, hogy Magyarország ezeréves alapítása emlékére nem lenne szerénytelenség az egyiptomiak utánzójaul szögödni. Építsünk a Rákoson, e nevezetes helyen — mondja a terv — egy nagyszerű, nemzetünk múltjához méltó piramist, belsejében a különféle vallásfelekezetek ol-táiraival.

* (Vukovic Sebő) 1849-diki igazságügyért a Bácskában másodsorú is megválasztották képviselőnek. Hír szerint Vukovic most már enged a bizalomnak és haza fog jöni.

* (Széchenyi híres „Blick“-je) mint egy erdélyi lapban olvassuk, már le van fordítva magyarra,

s e napokban meg fog jelenni. A mű 35 ivre terjed, s ára 3 ft lesz.

* (Temetkezési egyesület) van alakulóban részvények mellett. 400,000 forintnyi tőkére lenne alapítva s 2000 darab kétszáz forintos részvényt készülni kibocsátni. Magyarország minden jelentékenyebb városában akar fiók-intézeteket nyitni, s célja: a temetésekről gondoskodni, s egyáltalán lehetővé tenni, hogy a szegények is tisztességes temetésben részesüljenek.

* (Torma Károly ismert régész) és főispán, a dézsi ó várt, mely őseink bejövételének szentelt emlékeit őrizi, s melyet minden évben számos utazó szokott a hazából és a külföldről meglátogatni, gondoskodás alá vette, eddigi elhanyagolt állapotából kiemelte s lehetőleg díszessé teendit e becses történelmi emléket.

* (Haldózás.) Egy gyászlap Kisa-Kracsencsyei Hunyady Lajos 71 éves korában történt elhunytáról értesít Abonyból. Múlt hó 29-ikén temették el a családi sírboltba. Béke hamvaira.

* (A „M. Ujság“ szerkesztéséről) — hír szerint, — Simonyi Ernő viszlép. Uj szerkesztőnek Szilágyi Virgilit emlegetik, kit a szélsőbal mint képviselőjelöltet is föl akar léptetni a jövő választásoknál.

* (Szabó Richárd íróársunkat) családi szomorúság érte. Elveszt kis lányát, Ilonát. Barátai s családja ismerősei ösztöne részvétüket csatolják e veszteséghez.

* (A pesti házbéremelésekhez) érdekes adatok gyanánt közöljük, hogy a mostani évnegyedre Haas és fiainak boltja a Deák utcában 1600 ftal emeltetett; a váci utcai Drasche-ház bére 11,000 ftal, úgy hogy abban némely bolttra 800 ftnyi béremeles esik. A Wurm ház (most már négy emelet) 65,000 ftot., jövedelmez.

* (Érdekes régiséget fedezett fel) a marosvásárhelyi főtanoda padlássán néhány tanuló. Régi irás ez, melyet 1767-ben Pétsi Miklós, a kollegium akkori tanára, rejtett az egyik keresztgerenda felső lapjába, fölébe széles zindelydarabot tolván „peri et lego“ (nyisd fel és olvasd) felirattal. Közli ez irat a kollegium 101 év előtti előjáróinak és tanulóinak névsorát s a következő megjegyzéssel végződik: „még két helyen vagyon valami monumentum a kórákásba betéve, az első vagyon ezen sorban, a második ház fundamentomába egy kőbe vágva; a második pedig ugyanezen sor nyolcadik házában két ablaka közt egy cseréfa-ládában, ugyanott vagynak még valami pénzek is, a melyekkel az időben éltenek s a. t.“ Az iskolaigazgatóság az említett cseréfa-láda után kutatván, azt csakugyan meglelte. Négy darab rész és három darab ezüst váltópénz volt benne s egy átnyirkosodott irat.

* (A Kolozsvárott szervezendő egyesület) ügyében szorgalmasan foly a munkálata a miniszteriumnál; de elhamarkodott azon hír, mintha szervezése életpéltetésére néhány rövid idő alatt már lehetséges volna.

* (Tűlvész.) Rábapatonán a múlt hét elején 26 épület lett a lángok martaléka. Leógett a temp-

om is, melyből a plébános meg akarván menteni a szentséget, súlyos sebeket kapott.

* (A bécsi lővészünneplény még egyre tart.) Ő felsége is meglátogatta m. hó utolsó napján a löcsarnokot, hol nagy eljenzéssel fogadták. Hal-lani lehetett, hogy sokan azt kiáltották: „éljen Né-metország császára!” Ő felségevala mennyi lövész egészségre poharat emelvény, huzamos ideig mulatott a helyiségben és háromszor célba lött. Most a pályadíjakért folynak a versenyek, s ed-igi a svájciak és tyriak mutatták magukat leg-jobb lövőknek. Feszler Mihály brgezni földmi-velő lesz azonban a főnyertes, mert három oly kitűnő lövést tett, hogy nehezen akad szerencsésb versenytársa. A jutalmak közszemlére vannak ki-állítva. 4516 díj fekszik itten, melyek összértéke:

138,328 forint; ezeken kívül kétezer, egyenkint huszonnégy forintot érő ezüstserleg, és négyezer-nyolcszáz „ünnepi tallér.” A nagy Németország-ban nincs lövészegylet, nincs város, mely a győz-teseknek külön jutalmat nem ajánlott volna. A nevezetesebb jutalmak: Bécs városáé 300 arany és 1000 ezüst tallér; Frankfurté: ezüst asztalék, melynek kristall csészejé 200 aranyat rejt; Vor-arlbergé: 125 aranyból készített nyakékü óriási sas; New-Yorké: egy 300 frt értékű Steinway-féle zongora; Tyrolé: 100 arannyal diszített zászló; Mainz városáé: 100 arannyal megtöltött ezüst serleg; s még számtalan, értékesnél értékesebb ju-talmak, melyek láttára a jó lövész golyója mint-egy önként kiröpül a fegyver csővéből.

Értesítés.

Alulírt tisztelettel adom tudtára a n. érdemű közönségnek, miszerint a mélt. Gombos Bertalan ur által feltalált

ERŐSÍTŐ-ITAL

főraktárát átvettém.

Kérem a t. cz. közönséget szükséglet fedezése végett hozzám alulírhoz, vagy az alatt megnevezett raktáros urakhoz fordulni. Ezen erősítő-ital nem szorulván dicsegetésre, a sok kitűnő s érzékeny hála-nyilatkozatok ugry is majdnem mindenki előtt ismeretek; mégis szükségének találjuk röviden megérinteni, hogy ennek használata által az embernek legdrágább kincse, az egészség sok veszedelme befolyástól, ugymint áthűtéstől, gyomor gyengüléstől stb. megóvatik; a jó nedve elő-idezése által a keserű szájjal megszűnik stb. a lábbadozók rövid idő alatt visszanyer-hetik megingatott testi s lelki erejüket; a tengeren utazók megóvatnak általa a ten-geri ut ismert kellemetlenségeitől, s a legújabb tapasztalás szerint a foghús, ha avval dörögletlik, megtartja a kellő minőségét s a rothadt vagy vérző foghús visszanyeri az előbbi pirosságát és eleveenségét.

Az erősítő-ital alulírton kívül következő helyeken kapható:

bepesztelt üvegekben utatitással ellátva üvegjét 70 kron
Pesten: Mészáros Miklós nádor-utca. — Mészáros Béla Kristóf-ter. — Lusa M. keres-pesi ut. — Prohaska Ignác üllői ut. — Gartner K. bodza-utca. — Holdfay Gyula Wurm-utca. — Salser L. régi színház-pulcsiben. — Lappert György gránatos-utca. — Horváth János ur utca. — Etmänderfer J. alsó Duna sor 5. sz. — Weisz Florián zöldség-utca. — Mervay A. váci ut 5. sz. — Giergl István Deák-utca 6. sz. — Emrecz Károly váci utca. — Uhl József gránatos-utca. — Ruwald Hugó Dorottya-utca. — Luef M. váci-utca. — Rákádczay A. N. hatvani-utca.

Budán: Mauksa J. Tabán. — Keller E. Budavár. — Mühlbacher L. és Mlicke J. viziváros

Aradon: Priner W. S. — Her-man Illés.	H.-M.-Vásárhely: Oblath L. Kolozsváron: Csapó Sándor. — Somlyay L.	Nagyvárad: Janky A. Orosháza: Wittmann K. Oravicán: Schnabel J. Ó-Orsova: Böhm K. Párkány: Gans Mór. Rima-Szombat: Czviczer O. — Kraetschmar C. A.
Baja: Franz A. — Klenánecz és Babocs. — Herzfeld W. B.-Csaba Biener.	Kassán: Hegedüs L. gyógyszer. Kis-Ujszállás: Keller János. Kőszthely: Brayer Gyula. Komárom: Koczor Ferencz. — Hofer György. Keskeméti: Gyenes J.	Sátor-A.-Ujhely: Reichard testv. Sz. Endrén: Weisz Simon. Szatmár: Keszenbaum A. Sz.-Fehérvárot: Tálkerti Miklós. — Karl József.
Bécsben: Pfléban Ferencz, Sz. Ist-vántér 1. sz. gyógyszer. Csongrád: Ráth J. Debreczen: Borsos Ferencz és Pöschert János. Beszédes István gyó-gyász.	Kalocsa: Béczó M. örökösök. Kaposvár: Policzor M. Károlyváros: Slavnic N. Kőrömczabánya: Ritter J. Léva: Klain József. Miskolc: Hirs A. Mohács: Auber János. Marczall: Henig Mór. Makó: Ehrenfeld és Spitz. Nagy-Károlyban: Ekker Mihály. Nyiregyháza: Orban K. Nagy-Körös: Hausinger Ferencz. — Steiner M.	Szolnok: Prau J. Szeged: Popovits és Péter. Tatabánya (Tóts): Fischer Károly. — Illinger Odón. Török-Sz. Miklós: Pflzer S. Tokaj: Weisz Márton. Török-Becse: Welicha J. Uj-Fehértó: Szarka Jánosné. Ungváron: Liskay J. gyógyszer. Verecsen: Blum József. Veszprémben: Tuszka M. Zsigrában: Miltbach Zsigmond gyógyszer. uraknál.
Bécsben: Pfléban Ferencz, Sz. Ist-vántér 1. sz. gyógyszer. Csongrád: Ráth J. Debreczen: Borsos Ferencz és Pöschert János. Beszédes István gyó-gyász. — Priner W. F. Elek: Száll Antal. Eszék: Deszáchy J. Félégyházán: Molnár Alajos. Gyoma: Weidlinger Károly. — Weidinger György. Hajdúnánás: Farkas s Grünbaum.	Nagy-szombat: Heuffel C. F. Nagykánizsán: Waldits József. — Zarkovits W. — Fesslhofer J.	

Felhívom egyuttal a t. cz. helybeli, ugy vidéki gyógyszerész és kereskedő ura-kat, hogy ha az erősítő-italból raktártól óhajtanának, e tekintetben hozzám fordulni sziveskedjenek.

„I. m. k. gazdasági ügynökség” főügynöke
Varga Lajos,

Pesten, József-tér 14. szám alatt.

Alttest-sérvben szenvedők,

még olyanok is, kik régen szenvednek sér-veket, a jóval legtöbb esetekben tők életet gyógyulásnak örvendenek Sturzenegger Gottlieb sérvkenőse által Kimerítő használati utasítás, számos meglepő, hivatalosan igazolt bizonyítvá-nyok előleges meggyőződésre ingyen adat-nak. Megrendelhető edényekben 3 frt 20 krért anst. ért., egyenesen a fentlálónál Sturzenegger Gottliebnél Herisaubau, Appenzell Cantonban (Sveicz), úgyszintén Formágyi F. ur gyógyszerárában a „sz.-Máriához” Pesten, Széchenyi-sétátér, 26. szám a.

Medaille de la société des scien-ces industrielles de Paris.

Semmi öszhaj többél

MELANOGENÉ

Dicquemare-től Rouen-ből. Gyár: Rouenben, rue Saint-Nicolas 39.

A haj és szakálnak pil-lanatsnyi gyors, — bármely árnyazatu, a bőrre néve minden kártékony hatá-s nélküli festésére.

Ezen festőszert legjobb valamennyi eddig használtak közt. Főraktár: Pesten Török J. gyó-gyszerész urnál, király-utca 7. sz. — Ára 3 ft 50 kr, postán 20 krrel több.

Publicität!

Anzeigen aller Art werden besorgt mit Schnelligkeit — Er-sparrnis von Porto und Spesen, sowie eigener Mühwaltung — Gratisbelege — Rabatt bei grö-sseren Aufträgen — Discretion

Special-Contracte mit be-sonders günstigen Bedingun-gen bei Uebertragung des ge-samten Insertionswesens.

Sachse & Co. in Leipzig.

Zeitung-Annoncen-Expedition.

Filialhandlungen vorliegend in:
Bern und Stuttgart

Annahme von Inseraten für die Allgemeinen Anzeigen der „Garze-Anzeiger“ Auflage 2800 Exemplare.

Insertionskataloger franco und gratis.

Correspondenz franco gegen franco.